

Włodzimierz Gruszczyński

Studia polonistyczne na Uniwersytecie w Bukareszcie (1945-1983)

Biuletyn Polonistyczny 27/3-4 (93-94), 153-166

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STUDIA POLONISTYCZNE NA UNIWERSYTECIE
W BUKARESZCIE /1945-1983/

W pierwszych latach po II wojnie światowej na bukareszteńskiej slawistyce nacisk kładziono głównie na studia z zakresu języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Język polski nie stanowił osobnego przedmiotu. Jednak już w roku akad. 1944/45 można było uczęszczać (co prawda nie na slawistyce) na wykłady z historii literatury staropolskiej. Prowadził je na rumuniście Ion Constantin Chițimia, który poznał język polski i literaturę polską w czasie kilkuletniego naukowego pobytu w Polsce w latach trzydziestych. Przez dwa następne lata 1945/46 i 1946/47 I.C. Chițimia prowadził wykład z historii literatury starorumuńskiej na tle literatur słowiańskich ze szczególnym uwzględnieniem literatury staropolskiej.

Rok 1948 przyniósł Rumunii - prócz wielu innych zasadniczych zmian - reformę szkolnictwa i systemu studiów. Od 1949 r. rozpoczął działalność zreformowany Zakład Sławistyki na Wydziale Filologicznym. W tym też roku po raz pierwszy przyjęto studentów na kurs slawistyki ze specjalizacją polonistyczną. Początkowo językiem dodatkowym był rosyjski. Poza tym studentów obowiązywały zajęcia z zakresu gramatyki języka rumuńskiego i historii literatury rumuńskiej. Przez pierwszy rok I.C. Chițimia (jeszcze jako pracownik Katedry Historii Literatury Rumuńskiej) prowadził praktyczną naukę języka polskiego oraz wykład z historii i kultury narodu polskiego.

Na początku roku akad. 1950/51 I.C. Chițimia został przeniesiony na slawistykę, gdzie rozpoczął działalność jako adiunkt języka polskiego i literatury polskiej. Prowadził wówczas wszystkie zajęcia z zakresu filologii polskiej, był bowiem

jedynym członkiem kadry dydaktycznej, który miał do tego właściwe przygotowanie.

W 1951 r. slawistyka została podzielona na dwa zakłady (dzisiaj katedry): Zakład Języka i Literatury Rosyjskiej oraz Zakład Języków i Literatur Słowiańskich, w którym już wówczas wykryształizowało się sześć - do dziś istniejących - sekcji językowych: polska, bułgarska, czeska, słowacka, ukraińska i serboko-chorwacka.

W pierwszych latach największym problemem sekcji polonistycznej był brak kadry. W najtrudniejszym okresie, kiedy studowały cztery roczniki (rekrutacja na filologię polską prowadzona była wówczas co rok!), I.C. Chițimia nie był w stanie zapewnić oddzielnych zajęć dla wszystkich lat. Liczebne powiększenie kadry dydaktycznej możliwe było dopiero w 1953 r., kiedy pierwsze dwie osoby uzyskały dyplom ukończenia studiów w zakresie filologii polskiej. Jedną z owych osób była Elena Deboveanu-Terpu, która pozostała w Katedrze na stanowisku asystentki (pracuje w niej do dzisiaj).

W następnych latach pozostały w Katedrze jeszcze trzy osoby po studiach polonistycznych: w 1954 r. - Victor Jeglinschi, w 1955 - Elena Enescu-Timofte i w 1956 - Maria Vîrcioroveanu. W takim zespole możliwe już było dokonanie racjonalnego podziału obowiązków dydaktycznych.

Dzięki powiększeniu się liczby pracowników naukowo-dydaktycznych możliwe stało się również przedłużenie czasu studiów z czterech do pięciu lat (zmiana ta objęła już rocznik, który rozpoczął studia w 1952 r.).

Warto dodać, że w latach 50-ych i na początku lat 60-ych w programie studiów znajdowało się dość dużo zajęć z metodyki nauczania języka polskiego i literatury polskiej. Studenci od-

bywali też w ramach tych zajęć obowiązkowe praktyki dydaktyczne w polskiej szkole w miejscowości Siret w północnej Mołdawii¹. Poza tym, poczynając od 1956 r. najlepsi studenci wraz z jednym z pracowników naukowych uczestniczyli dość regularnie w kursach wakacyjnych w Polsce.

W początkowym okresie działalność ściśle naukową prowadził jedynie I.C. Chițimia. Wiele jego publikacji z tego czasu dotyczyło polskiego folkloru lub poświęcone było przedstawieniu czytelnikowi rumuńskiemu wyników badań etnograficznych i folklorystycznych prowadzonych w Polsce. Z zakresu historii literatury polskiej opublikował wówczas kilka rozpraw dotyczących twórczości Adama Mickiewicza. Interesujące są zwłaszcza prace o charakterze komparatystycznym: "Adam Mickiewicz et l'écrivain roumain G. Asaki" (A. Mickiewicz i pisarz rumuński G. Asaki) i "Adam Mickiewicz, N. Bălcescu i »Wospiewanie Rumynii«" oraz bardzo szczegółowa filologiczna recenzja rumuńskiego przekładu "Pana Tadeusza" opracowana wraz z V. Jeglinschim.

Koniec lat 50-ych przyniósł bukareszteńskiej polonistyce dwie zmiany. Pierwsza, kadrowa - polegała na kolejnym powiększeniu zespołu naukowo-dydaktycznego sekcji: w 1958 r. zatrudniona została Elena Lința, w roku następnym - Ion Petrică (również absolwent UJ) oraz Mihai Mitu, który ukończył studia polonistyczne w Bukareszcie. Dodać jeszcze należy, że w tym samym roku, tzn. 1959, przybył do Bukaresztu pierwszy po wojnie lektor języka polskiego - dr Witold Truszkowski, romanista z Uniwersytetu Jagiellońskiego². W ten sposób, w przeciągu dziesięciu lat swego istnienia, polonistyka stała się największą sekcją w Katedrze Języków i Literatur Słowiańskich Uniwersytetu w Bukareszcie.

Zmiana druga polegała na tym, że studentom polonistyki

(podobnie jak i innych kierunków sławistycznych) dodano od 1957 r. drugą specjalność - filologię rumuńską, co w zasadzie było urzędowym usankcjonowaniem istniejącego stanu rzeczy, polegającym na wpisywaniu do dyplomu ukończenia studiów o podwójnej specjalności. Decyzja ta, spowodowana trudnościami, które mieli absolwenci sławistyki ze znalezieniem zatrudnienia w swoim zawodzie, umożliwiała im podejmowanie pracy w charakterze nauczycieli języka rumuńskiego. Warto zauważyć, że do 1957 r. łącznie dyplomy polonistów uzyskało w Bukareszcie 17 osób, z których pięć podjęło pracę w Uniwersytecie, a jedna - Stan Vellea³ - w Instytucie Literackim im. G. Călinescu w Bukareszcie. Tymi samymi przyczynami - brakiem miejsc pracy dla absolwentów - spowodowana była trzyletnia przerwa w rekrutacji na filologię polską (1954-1957) oraz decyzja władz, podjęta w 1958 r., zgodnie z którą studentów na pierwszy rok przyjmowano co dwa lata (jedynym wyjątkiem od tej zasady były lata 1966 i 1967).

Na początku lat 60-ych wśród kadry polonistycznej nastąpiła daleka specjalizacja, a co za tym idzie - podział obowiązków dydaktycznych. I.C. Chițimia przekazywał coraz więcej wykładów swoim młodszym współpracownikom. Historię języka literackiego od roku akad. 1962/63 prowadził V. Jeglinschi (później także historię literatury dwudziestolecia międzywojennego), a gramatykę historyczną od 1964/65 - E. Lința. W tym samym czasie I. Petrică zaczął wykładać historię literatury (realizm, naturalizm, neoromantyzm), a M. Vircioroveanu - prowadzić część ćwiczeń z historii literatury. M. Mitu prowadził zajęcia z gramatyki porównawczej języków słowiańskich oraz fakultatywny kurs języka polskiego dla studentów niepolonistów.

W omawianym okresie w dalszym ciągu dużo publikował I.C. Chițimia, który w 1967 r. mianowany został profesorem. Zaczęły

się także ukazywać prace naukowe młodszych pracowników polonistyki.

Z zakresu językoznawstwa warto niewątpliwie zwrócić uwagę na pierwsze rozprawy podejmujące tematykę historii wzajemnych wpływów językowych polsko-rumuńskich, m.in. na prace E. Deboveanu⁴ i E. Lințy⁵ oraz artykuł M. Mitu⁶. W tym samym mniej więcej czasie zaczęły się ukazywać prace dotyczące gwar i folkloru polskich wsi położonych w północnej Mołdawii⁷ (okręg Suczawa). Ukoronowaniem długotrwałych badań stały się dwie rozprawy doktorskie, opublikowane później w Polsce w formie książek⁸.

Pośród prac historycznoliterackich i historycznych, powstających dość licznie w tym czasie, warto zwrócić uwagę przede wszystkim na rozprawy I.C. Chițimii i I. Petrică. I.C. Chițimia kontynuował swe zainteresowania folklorystyczne, natomiast w zakresie historii literatury szczególnie interesująca jest rozprawa o kulturze literackiej Mickiewicza⁹. Wspomnieć także należy o dwu pracach dotyczących renesansu: w pierwszej (publikowanej także w Polsce) zajmuje się autor Kallimachem i jego opiniami na temat łacińskiego pochodzenia Rumunów¹⁰, druga zaś poświęcona jest Kochanowskiemu¹¹.

Z publikacji I. Petrică, zajmującego się głównie historią literatury drugiej połowy XIX w. i początku XX w., wymienić należy niewątpliwie prace dotyczące twórczości Reymonta a szczególnie rozprawę o charakterze porównawczym pt. "»Taranii« lui Władysław Reymont și »Ion« al lui Liviu Rebreanu" / "»Chłopi« Reymonta i »Ion« L. Rebreanu"/¹².

Na lata 60 przypada także początek i rozwój działalności przekładowej młodych polonistów rumuńskich. Tłumaczeniami literatury pięknej zajmują się głównie: E. Lința, I. Petrică i

M. Mitu oraz - w mniejszym zakresie - E. Timofte i M. Vîrcioroveanu.

Kolejna dekada przyniosła bukareszteńskiej polonistyce sporo zmian. Dotyczyły one m.in. składu personalnego sekcji. W roku 1971 zespół powiększył się o jeszcze jednego pracownika, absolwenta Uniwersytetu Warszawskiego - Constantina Geambaşu, zajmującego się literaturą XX wieku. W dwa lata później profesor Chiţimia odszedł na emeryturę, a M. Vîrcioroveanu przestała pracować na polonistyce.

Na ten sam okres - początek lat 70-ych - przypada kolejna zmiana w systemie studiów. Na miejsce filologii rumuńskiej, która dotychczas stanowiła kierunek uzupełniający, wprowadzono, jako drugą specjalizację (tzw. specjalizację B), inną filologię obcą (do wyboru: angielska, francuska, niemiecka lub rosyjska). Przyczyny tej decyzji - obowiązującej do dziś - były podobne jak w latach 60-ych: trudności ze znalezieniem miejsc pracy dla absolwentów. Zmiana ta spowodowała wielkie spiętrzenie obowiązków studentów, a co za tym idzie trudności w opanowaniu podstaw języka polskiego (język B studenci znają dobrze już w momencie rozpoczęcia studiów). Wynika z tego często, że absolwenci lepiej znają język B niż język polski, stanowiący główny przedmiot studiów. Poza tym specjalizacja B staje się najczęściej zawodem wykonywanym i dlatego studenci starszych lat jej właśnie poświęcają znacznie więcej czasu.

Ogromne znaczenie dla dydaktyki miało opublikowanie pierwszych skryptów z zakresu polonistyki. W 1971 r. ukazał się pierwszy tom podręcznika do historii literatury polskiej, napisany przez I.C. Chiţimie ("Istoria literaturii polone"). Jest to dość obszerny i szczegółowy wykład historii literatury staropolskiej, obejmujący okres od średniowiecza do oświecenia

wiącznie.

W tym samym roku ukazała się pierwsza część podręcznika do języka polskiego ("Manual de limba polonă. Partea I-a"), opracowana przez zespół¹³ pod kierunkiem I.C. Chițimii. Do skryptu tego dodano w 1975 r. drugi tom, przeznaczony dla studentów drugiego roku, w praktyce jednak rzadko wykorzystywany.

W 1972 r. wydano następną pozycję przeznaczoną dla studentów polonistyki: E. Lința "Istoria limbii polone. Întroducere și fonetică istorică" (Historia języka polskiego. Wprowadzenie i fonetyka historyczna). W dwa lata później ukazał się drugi tom tej gramatyki, poświęcony morfologii i dialektologii historycznej.

W 1973 r. opublikowana została pierwsza część podręcznika do gramatyki opisowej języka polskiego autorstwa E. Deboveanu. Tom ten zawiera wykład fonetyki, fonologii oraz słowotwórstwa, tom drugi zaś, wydany w 1977 r., poświęcony jest w całości fleksji.

W 1978 r. ukazała się "Antologia literaturii polone. Partea I-a" (Antologia literatury polskiej. Część I), opracowana przez I. Petrică i V. Jeglischiego. Antologia zawiera najważniejsze utwory (w całości lub we fragmentach) staropolskiej literatury pięknej: od średniowiecznego alegoryzmu po barok.

Najnowszy skrypt, opublikowany w 1983 r.: I. Petrică, W. Gruszczyński, C. Geambașu: "Manual de conversație în limba polonă" (Podręcznik do konwersacji w języku polskim), pomyślany został jako podręcznik praktycznej nauki języka mówionego.

Warto dodać, że w latach 70-ych powstawały także podręczniki języka polskiego dla szkół podstawowych działających w polskich wsiach na północy Rumunii. Autorami tych ciekawych wydawnictw są: E. Timofte, I. Petrică, V. Jeglinschi i C. Geambașu

Na początku ubiegłej dekady ustalili się na polonistyce w Bukareszcie program studiów, który z niewielkimi zmianami utrzymał się do dziś. Został on opublikowany w 1975 r. w formie dwu broszurek: "Programa cursului de literatura și civilizație polonă" (Program zajęć z literatury i kultury polskiej) i "Programa cursului de limba polonă" (Program zajęć z języka polskiego).

Studenci poznają literaturę polską w porządku chronologicznym przez pierwsze trzy lata studiów. Od szóstego semestru zaczynają się wykłady i seminaria monograficzne, które ostatnio prowadził przede wszystkim doc. dr I. Petrică. Poświęcał je m.in. następującym tematom: obraz inteligencji we współczesnej literaturze polskiej, wieś w literaturze polskiej, idee narodowe w polskiej literaturze romantycznej, wspólne momenty historyczne w literaturze polskiej i rumuńskiej, stosunki kulturalne polsko-rumuńskie.

Ponieważ studenci pierwszego roku zazwyczaj nie znają języka polskiego, niemożliwe jest niestety poznawanie dzieł literatury staropolskiej w oryginale. Dodatkowym utrudnieniem jest znikoma liczba tłumaczeń utworów z tego okresu (dwa "Treny", fraszka i pieśń "Czego chcesz od nas, Panie" J. Kochanowskiego oraz fragment "Dworzanina" Ł. Górnickiego). Większość utworów poznają więc studenci z tłumaczeń filologicznych (często dokonywanych bezpośrednio na zajęciach), do niektórych wraca się na trzecim i czwartym roku na zajęciach z gramatyki historycznej i historii języka literackiego.

Na roku II, III i IV studenci czytają coraz więcej po polsku, chociaż w wypadku utworów tłumaczonych, korzystają najczęściej z wersji rumuńskich. Przy okazji warto zaznaczyć, że istnieje dużo przekładów literatury polskiej na język ru-

muński (głównie epiki) zwłaszcza z pozytywizmu, Młodej Polski i okresu międzywojennego.

Zgodnie z zaleceniami programu dotyczącego kształcenia językowego na pierwszych latach studiów kładzie się duży nacisk na praktyczną naukę języka. Zajęcia praktyczne prowadzone są na tyle intensywnie, że mają przygotować studentów do tego, by - poczynając od drugiego roku studiów - mogli słuchać wykładów prowadzonych po polsku.

Zajęcia z gramatyki opisowej języka polskiego trwają aż pięć semestrów. O wiele więcej czasu niż w Polsce poświęca się na nich na omówienie fleksji, mniejszy natomiast nacisk kładzie się na zagadnienia syntaktyczne. Na III roku, kiedy studenci są już po intensywnym trzysemestralnym kursie języka staro-cerkiewno-słowiańskiego, odbywają się zajęcia z gramatyki historycznej języka polskiego z elementami dialektologii. Ich kontynuację stanowią wykłady i ćwiczenia z historii języka literackiego (IV rok).

Studenci trzeciego i czwartego roku uczęszczają dodatkowo na wykłady i seminaria monograficzne z zakresu językoznawstwa polonistycznego, prowadzone od wielu lat przez doc. dr E. Deboveanu-Terpu. Tematyka tych zajęć ulega z roku na rok zmianom: początkowo omawiano na nich historię stosunków językowych polsko-rumuńskich, później problemy morfologiczne i składniowe w ujęciu kontrastywnym, ostatnio zagadnienia frazeologii porównawczej. Jeszcze jedno uzupełnienie zajęć z zakresu językoznawstwa stanowi stylistyka, przedmiot o charakterze fakultatywnym, przewidziany na IV rok studiów.

Praca dydaktyczna oraz przygotowywanie skryptów i podręczników nie osłabiły działalności bukareszteńskich polonistów w innych dziedzinach: naukowej, popularyzatorskiej i przekłado-

wej. W latach siedemdziesiątych powstało kilka rozpraw doktorskich (M. Mitu - 1974, I. Petrică - 1974, J. Zawora, lektor z Polski - 1974, V. Jeglinschi - 1978, M. Vîrcioroveanu - 1978), dużo prac naukowych z zakresu historii literatury i - przede wszystkim - stosunków kulturalnych polsko-rumuńskich, wiele tekstów publicystycznych, popularyzatorskich, krytycznych.

W dziedzinie językoznawstwa na uwagę zasługują w tym zakresie przede wszystkim pracy E. Linjy, a głównie książkowe wydanie jej rozprawy doktorskiej "Wyraży polskiego pochodzenie w języku rumuńskim" (Wrocław 1974).

Najbardziej interesujące są jednak prace dotyczące historii stosunków kulturalnych polsko-rumuńskich. Powstało ich w omawianym okresie dość dużo. Należy koniecznie zwrócić uwagę na wartościową pracę I. Petrică pt. "Confluente culturale româno-polone. A două jumătate a sec. al XIX-lea" (Wzajemne wpływy kulturalne rumuńsko-polskie w drugiej połowie XIX w. - Bukareszt 1976), która jest książkowym wydaniem jego rozprawy doktorskiej. Autor zaprezentował w niej panoramę rumuńsko-polskich stosunków kulturalnych z drugiej połowy XIX w., wzbogacając ją niezbędnymi informacjami z zakresu historii politycznej. Kontynuacją tej rozprawy jest, przygotowywana obecnie do druku, praca doktorska V. Jeglinschi pt. "Relații culturale româno-polone în primele decenii ale secolului XX (1900-1945)" (Stosunki kulturalne rumuńsko-polskie w pierwszej połowie XX w.) oraz kilka opublikowanych przez tegoż autora artykułów, dotyczących tego samego okresu.

Węższy zakres miała trzecia dysertacja z tej serii. J. Zawora pisał o recepcji literatury polskiej w Rumunii po II wojnie światowej. Do rozprawy tej dołączona została bardzo szczegółowa bibliografia przekładów literatury polskiej na język ru-

muński oraz opracowań historyczno- i krytycznoliterackich. Wszystkie trzy prace stanowią ważny krok na drodze poznania i interpretacji historycznej powiązań kulturowych Polski i Rumunii. Stosunkami kulturalnymi polsko-rumuńskimi z uwzględnieniem jeszcze jednego obszaru kulturowego (bułgarskiego, włoskiego) zajmował się także M. Mitu (por. bibliografia).

Warto zwrócić także uwagę na szczególną obfitość przekładów literatury pięknej, zwłaszcza poezji współczesnej, publikowanych dość często w czasopiśmie literackich wraz z artykułami informującymi o autorach, oraz na pojawienie się w zespole polonistów tłumacza - C. Geambaşu - który wyspecjalizował się w przekładach literatury naukowej (pedagogika, psychologia, a ostatnio - teoria literatury).

Ważnym przejawem życia naukowego w ostatnich latach było zorganizowanie w Bukareszcie w październiku 1980 r. pierwszego sympozjum naukowego na temat "Rumuńsko-polskie stosunki kulturalne". W obradach uczestniczyło około 40 naukowców (w tym siedmiu z Polski), reprezentujących różne dziedziny wiedzy. O bogactwie programu świadczy to, że wygłoszono 32 referaty poświęcone historii literatury, historii sztuki i językoznawstwu, obejmujące okres od XIV wieku aż do czasów współczesnych¹⁴.

Bukareszteńscy poloniści prowadzą działalność naukową i popularyzatorską na innych jeszcze płaszczyznach. Są oni mianowicie członkami Towarzystwa Ślawistów Socjalistycznej Republiki Rumunii¹⁵, w którym co jakiś czas wygłaszają odczyty i referaty dotyczące polskiej literatury i kultury, językoznawstwa polonistycznego lub problemów kontrastywnych polsko-rumuńskich. Poza tym uczą języka polskiego na kursach fakultatywnych przeznaczonych dla studentów z kierunków pozapolonistycznych (nie tylko filologicznych) oraz na kursach organizo-

wanych przez Universitatea Cultural-Ştiinţifică.

Również studenci nie ograniczają swoich zainteresowań kulturą polską jedynie do uczęszczania na obowiązkowe zajęcia dydaktyczne. Dość często próbują oni swych sił jako tłumacze: są pilotami turystycznych wycieczek z Polski, pracują jako tłumacze w czasie imprez międzynarodowych, przekładają także czasami drobne teksty publicystyczne na zlecenie rumuńskiej prasy lub organizacji młodzieżowych. Trudniej jest im natomiast podjąć pracę w zawodzie polonisty po zakończeniu studiów. Większość absolwentów otrzymuje skierowania do pracy w swej drugiej specjalności (najczęściej jako nauczyciele języka angielskiego lub francuskiego).

Kłopoty ze znalezieniem miejsc pracy dla absolwentów spowodowały podjęcie przez władze kolejnej decyzji o zmniejszeniu częstotliwości przyjęć na studia polonistyczne (1981). Zgodnie z nią egzaminy wstępne na polonistykę odbywają się tylko raz na cztery lata. Zmniejszenie liczby studentów do jednego rocznika, który liczy zazwyczaj 6-7 studentów, musiało doprowadzić także do redukcji kadry. W roku 1981 odeszła z Uniwersytetu E. Timofte, a C. Geambaşu wyjechał do Sofii, gdzie pracuje jako lektor języka rumuńskiego.

Na zakończenie wypada podkreślić, że uniwersyteckie środowisko polonistyczne w Bukareszcie odgrywa ogromną rolę w popularyzowaniu wiedzy o Polsce i jej kulturze na terenie całej Rumunii. Jest to tym ważniejsze, że Bukareszt jest jedynym ośrodkiem polonistycznym w Rumunii, ponieważ na Uniwersytecie w Jassach prowadzony jest tylko fakultatywny lektorat języka polskiego¹⁶, oraz że w żadnym z miast rumuńskich nie działa ośrodek kultury polskiej ani placówka o zbliżonym charakterze.

¹ Dziś szkoła ta już nie istnieje. Działają natomiast

dwie szkoły polskie w wioskach w północnej Mołdawii.

² W późniejszych latach na bukareszteńskiej polonistyce pracowali kolejno następujący lektorzy: Maria Żmijewska (romaniści), Stanisław Gogolewski (polonista), Jerzy Kotliński (polonista), Jan Zawora (romanista), Jadwiga Weber (polonistka), Stanisław Borawski (polonista), Włodzimierz Gruszczyński (polonista).

³ Dr Stan Velea jest autorem wielu prac polonistycznych. Według bibliografii zawartej w rozprawie doktorskiej J. Zawory ("Literatura polska w Rumunii po drugiej wojnie światowej", Bukareszt 1974, maszynopis) S. Velea opublikował do 1972 r. pięćdziesiąt osiem artykułów, rozpraw i recenzji o charakterze historycznoliterackim (w tym dwie książki: "Reymont", Bukareszt 1966 i "Scriitorii polonezi. Studii monografice" /Pisarze polscy. Studia monograficzne/, Bukareszt 1972 - zawierają studia monograficzne o: B. Prusie, E. Orzeszkowej, H. Sienkiewiczu, G. Zapolskiej, S. Wyspiańskim, W. Reymoncie, J. Iwaszkiewicz, M. Dąbrowskiej, J. Parandowskim i L. Kruczkowskim). Później ukazała się książka "Paralelisme și retrospective literare" (Paralele i retrospekcje literackie), Bukareszt 1974, zawierająca szereg studiów dotyczących literatury polskiej; opublikował też wiele przekładów literatury pięknej.

⁴ "Unele aspecte ale influenței polone în limba letopiseșului lui Nicolae Costin" /Niektóre aspekty wpływu polszczyzny na język kroniki N. Costina/. Rsl. VI, 1962; "Influențe polone în »Letopiseșul Țării Moldovei« de Grigore Ureche" /Polskie wpływy w "Kronice Mołdawii" G. Urecha/, ZUB seria Științe sociale, 25, XI, 1962.

⁵ "Termeni militarii de origine polonă în limba cronicarilor români" /Terminy wojskowe pochodzenia polskiego w języku kronikarzy rumuńskich/, Rsl. X, 1964; "Documente în limba polonă emise de cancelariile domnilor români (sec. al XVI-lea și al XVII-lea)" /Dokumenty wydane po polsku przez kancelarie gospodarów rumuńskich.../, Rsl. XIII, 1966.

⁶ "Termeni de origină polonă în documentele slavo-moldovanești" /Terminy pochodzenia polskiego w dokumentach słowiańsko-mołdawskich/, Rsl. VIII, 1963.

⁷ Por. prace opublikowane w Rumunii: I.C. Chișimia,

E. Deboveanu, "Graiul și folclorul polonez din Bula, reg. Suceava" /Polska gwara i folklor we wsi Bułaj, okręg Suczawa/, Rsl. VII, 1963; E. Deboveanu, "Observații generale asupra graiurilor polone din județul Suceava" /Ogólne uwagi o polskich gwarach w okręgu Suczawa/, Rsl. XIV, 1967; taż, "Elemente sloveceîn structura unui grai polon din România" /Elementy słowackie w strukturze jednej z gwar polskich w Rumunii/, Rsl. XVII, 1970.

⁸ E. Deboveanu, "Polska gwara górali bukowińskich w Rumunii", Wrocław 1971; S. Gogolewski, "Polska gwara trójjęzycznej wsi Kaczyki w Rumunii", Wrocław 1972.

⁹ "Cultura literara a lui Adam Mickiewicz" /Kultura literacka A. Mickiewicza/, AUB, seria Limbi slave, XVIII, 1969.

¹⁰ Rsl. XV, 1967.

¹¹ RITL XVIII, 1969, nr 1.

¹² /W:/ "Probleme de literatură comparată și sociologie literară" /Problemy literatury porównawczej i socjologii literatury/, Bukareszt 1970.

¹³ Skład zespołu: I.C. Chițimia, E. Deboveanu, I. Petrică, V. Jeglinschi, E. Timofte, M. Vîrcioroveanu. Skrypt wznowiono w 1975 r. Tom drugi opracował ten sam zespół autorów, powiększony o jeszcze jednego członka, C. Geambașu.

¹⁴ Por. W. Gruszczyński, "Rumuńsko-polskie stosunki kulturalne", "Przegląd Humanistyczny" 1981, nr 7-9, s. 227-229.

¹⁵ Towarzystwo Słowistów SRR (Asociația Slaviștilor din RSR) istnieje od roku 1956. Jego przewodniczącym jest M. Novicov (od 1976 r.). W Towarzystwie działa około dwustu członków (poza Bukaresztem w Cluj-Napoca, Jassach, Timișoara, Krajowie). Organem Towarzystwa jest czasopismo "Romanoslavica".

¹⁶ Por. H. Volovici, "Lektorat języka polskiego w Jassach", "Poradnik Językowy" 1982, nr 9, s. 639-640.

Mgr Włodzimierz Gruszczyński